

Türk Dili ve Edebiyatı Sınav Konuları ve Örnekleri

Bu sınavda öğrencilerin çeşitli edebi metinleri anlama, yorumlama ve dönemsel özelliklerini kavrama becerileri ölçülmektedir. İşte her bir konunun kısa açıklaması ve örnekleri:

1. Öğrencilerin Derste Okudukları Bir Roman Hakkında Değerlendirme Yazısı Yazmaları (1 Soru)

Bu bölümde öğrenciden, derste işlenen bir romanı (örneğin *Sergüzeşt* veya *Vadideki Zambak*) ana hatlarıyla özetlemesi, karakterleri, temayı, anlatım tekniğini ve yazarın üslubunu değerlendirmesi beklenir. Romanın edebi önemine ve varsa toplumsal mesajlarına değinilmesi de önemlidir.

- **Örnek Değerlendirme Yazısı (*Sergüzeşt* - Samipaşazade Sezai):**

Sergüzeşt, Tanzimat dönemi esaret temasını işleyen trajik bir romandır. Kafkasya'dan kaçırılan Dilber'in İstanbul'daki acı dolu hayatını ve özgürlük arayışını anlatır. Samipaşazade Sezai, romantizm etkisindeki eserde kölelik kurumunu eleştirir. Dilber'in dramı, dönemin sosyal adaletsizliklerini yansıtır.

- **Örnek Değerlendirme Yazısı (*Vadideki Zambak* - Honoré de Balzac):**

Vadideki Zambak, Balzac'ın İnsanlık Komedyası'ndan bir kesittir. Genç Felix'in, evli Madam de Mortsau'ya duyduğu imkansız ve platonik aşkı konu alır. Eser, Fransız aristokrasisi ve taşra yaşamını gerçekçi bir dille betimlerken aşk, erdem ve toplumsal beklentileri sorgular. Derin karakter tahlilleriyle dikkat çeker.

2. Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılmış Bir Metin Üzerinden Şahıs Kadrosunun Özelliklerini Belirleme (1 Soru)

Bu konuda öğrenciden, Cumhuriyet Dönemi'ne ait bir edebi metindeki (roman, hikaye, tiyatro vb.) kahramanları ve yardımcı karakterleri saptaması, bu karakterlerin fiziksel, ruhsal, sosyal ve ahlaki özelliklerini analiz etmesi istenir. Karakterlerin eserdeki işlevleri, birbirleriyle ilişkileri ve temsil ettikleri değerler de önemlidir.

- **Örnek:** Sabahattin Ali'nin "Kuyucaklı Yusuf" romanındaki Yusuf karakterini ele alalım.
 - **Fiziksel Özellikler:** Romanın başında çocuk yaşta olması, sonrasında güçlü kuvvetli bir delikanlıya dönüşmesi.
 - **Ruhsal Özellikler:** Sessiz, içine kapanık, dürüst, adalet duygusu gelişmiş, haksızlığa gelemeyen, sevdiği kişilere karşı korumacı.
 - **Sosyal Özellikler:** Köylü kökenli olması, kasaba ortamına uyum sağlamakta zorlanması, toplumsal adaletsizliklerle yüzleşmesi.
 - **Ahlaki Özellikler:** Namuslu, sözünün eri, vefalı.

- **İşlevi:** Romanın başkahramanıdır, dönemin toplumsal yapısındaki bozuklukları ve bireyin bu yapı içindeki mücadelesini onun üzerinden görürüz.

3. Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılmış Bir Tiyatro Metni Üzerinden İmla ve Noktalama Çalışmaları Yapılması (1 Soru)

Öğrenciden, Cumhuriyet Dönemi'nde yazılmış bir tiyatro metnindeki yazım yanlışlarını (büyük harf kullanımı, sayıların yazımı, kısaltmalar, bağlaçların yazımı vb.) ve noktalama hatalarını (virgöl, nokta, soru işareti, ünlem, tırnak işareti vb. eksikliği veya yanlış kullanımı) bulup düzeltilmesi beklenir.

- **Örnek:** Bir tiyatro metninden alınmış aşağıdaki hatalı cümleyi inceleyelim:
 - "Ahmet bey geldi mi. O herşeyi biliyor değilmi"
 - **Düzeltilmiş Hali:** "Ahmet Bey geldi mi? O her şeyi biliyor, değil mi?"
 - **Açıklama:** "Bey" unvan olduğu için büyük harfle başlar ve kesme işaretiyle ayrılır. Soru anlamı taşıdığı için cümlenin sonuna soru işareti gelir. "Her şey" ayrı yazılır. "Değil mi" soru eki ayrı yazılır ve öncesinde virgöl kullanılır.

4. Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılmış Bir Tiyatro Metni Üzerinden Millî, Manevi ve Evrensel Değerler ile Sosyal, Siyasi, Tarihi ve Mitolojik Öğeleri Belirleme (1 Soru)

Bu bölümde, Cumhuriyet Dönemi'ne ait bir tiyatro eserinde yansıtılan değerlerin (vatan sevgisi, bağımsızlık, adalet, aile bağları, inanç vb.) ve çeşitli öğelerin (toplumsal eşitsizlikler, siyasi eleştiriler, Kurtuluş Savaşı yankıları, halk efsaneleri vb.) tespit edilmesi ve yorumlanması istenir.

- **Örnek:** Necip Fazıl Kısakürek'in "Bir Adam Yaratmak" adlı tiyatro eseri üzerinden:
 - **Millî Değerler:** Eserde doğrudan olmasa da, dönemin toplumsal buhranları içinde milli kimlik arayışına dolaylı göndermeler bulunabilir.
 - **Manevi Değerler:** İnsanın varoluşsal sancıları, inanç, kader, ölüm gibi temalar üzerinden manevi arayışlar ve değerler sorgulanır. Hüsrev'in yaşadığı içsel çatışmalar bu bağlamda değerlendirilebilir.
 - **Evrensel Değerler:** Sanatçının sorumluluğu, bireyin toplumla ve kendisiyle hesaplaşması, suç ve ceza kavramları gibi evrensel temalar işlenir.
 - **Sosyal Öğeler:** Aydın bunalımı, toplumun sanatçıya bakışı, dönemin sosyal ve kültürel atmosferi yansıtılır.
 - **Siyasi Öğeler:** Doğrudan siyasi bir eleştiri olmasa da, dönemin genel siyasi ve toplumsal çalkantılarının birey üzerindeki etkileri sezilebilir.
 - **Tarihi Öğeler:** Eserin yazıldığı dönemin (1930'lar) sosyal ve entelektüel yapısı hakkında ipuçları barındırır.
 - **Mitolojik Öğeler:** Eserde doğrudan mitolojik bir öğe olmasa da, "yaratma" eylemi ve sanatçının bu eylemdeki rolü, mitolojik yaratılış öyküleriyle paralellikler kurulabilecek bir derinliğe sahiptir.

5. Cumhuriyet Dönemi'nde Yazılmış Bir Eleştiri Metni Üzerinden Kelime ve Kelime Gruplarının Anlamını Tespit Etme (1 Soru)

Öğrenciden, Cumhuriyet Dönemi'nde yazılmış bir edebi eleştiri metninde geçen bilinmeyen veya o döneme özgü anlamlar taşıyan kelimelerin ve kelime gruplarının (deyimler, terimler vb.) bağlamdan hareketle anlamlarını açıklaması beklenir.

- **Örnek:** Nurullah Ataç'ın bir eleştiri yazısında geçen "Bu eserde *muhayyel* bir dünya tasvir edilmiş, ancak yazarın *üslubu kifayetsiz* kalmış." cümlesini ele alalım.
 - **Muhayyel:** Hayal ürünü olan, hayalde canlandırılan, imgesel.
 - **Üslubu kifayetsiz kalmak:** Yazarın anlatım biçiminin, dilinin, tarzının yetersiz olması, anlatmak istediğini etkili bir şekilde ifade edememesi.

6. Cumhuriyet Dönemi Eleştiri Türünde Yazan Dönemin/Akımın Yazarlarını ve Eserlerini Sıralama (1 Soru)

Bu konuda öğrenciden, Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında eleştiri türünde öne çıkan yazarları (örneğin Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin, Mehmet Kaplan, Fethi Naci, Berna Moran vb.) ve bu yazarların önemli eleştiri kitaplarını veya makalelerini sayması istenir. Ayrıca bu yazarların hangi edebi anlayışa veya akıma (örneğin öznel eleştiri, nesnel eleştiri, toplumcu gerçekçi eleştiri, yapısalcı eleştiri vb.) yakın durduklarına dair bilgi vermesi de beklenebilir.

- **Örnek Yazarlar ve Eserleri:**
 - **Nurullah Ataç:** Denemeci ve eleştirmen kimliğiyle öne çıkar. Öznel eleştirinin önemli temsilcilerindendir. Dilin özleşmesi hareketinin savunucularındandır.
 - **Eserleri:** Günlerin Getirdiği, Karalama Defteri, Sözden Söze.
 - **Suut Kemal Yetkin:** Sanat ve edebiyat eleştirileriyle tanınır. Estetik ve sanat felsefesi üzerine yoğunlaşmıştır.
 - **Eserleri:** Edebiyat Üzerine, Sanat Felsefesi, Edebi Meslekler.
 - **Mehmet Kaplan:** Akademisyen kimliğiyle öne çıkar. Özellikle metin tahlilleri ve edebiyat tarihi çalışmalarıyla bilinir.
 - **Eserleri:** Hikâye Tahlilleri, Şiir Tahlilleri, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar.
 - **Fethi Naci:** Marksist eleştirinin önemli isimlerindendir. Toplumcu gerçekçi bir bakış açısıyla eserleri değerlendirmiştir.
 - **Eserleri:** İnsan Tükenmez, Yüz Yılın 100 Türk Romanı, Eleştiri Günlüğü.
 - **Berna Moran:** Özellikle roman eleştirisi alanında önemli katkıları olmuştur. Roman kuramı ve eleştirel yöntemler üzerine çalışmıştır.
 - **Eserleri:** Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış (3 Cilt), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri.